

УДК 332.012.324

**Волощук Н.Ю.***кандидат економічних наук,  
доцент кафедри обліку і аудиту та фінансів  
Карпатського інституту підприємництва  
Університету «Україна»***Ракович С.С.***магістр  
Ужгородського національного університету***Симочко С.Р.***магістр  
Ужгородського національного університету*

## ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

### STATE REGULATION IN THE ACTIVATION OF THE SMALL BUSINESS DEVELOPMENT

#### АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено узагальненню законодавчо-нормативного забезпечення у сфері регулювання підприємницької діяльності. Розглянуто особливості формування законодавчих підходів до забезпечення регуляторної політики держави у сфері розвитку малого підприємництва. Наголошено на важливості формування системи державного контролю, який захищатиме передусім інтереси підприємницьких структур, не надаючи надмірних повноважень органам контролю. Обґрунтовано переваги і недоліки окремих законодавчих актів щодо державного регулювання сфери малого підприємництва. Зазначено важливість формування дієвого механізму державного регулювання підприємництва через формотворчі чинники, реалізації державної підтримки підприємництва передусім на основі інституціональних засад. Розроблено механізм державного регулювання сфери малого підприємництва.

**Ключові слова:** законодавчо-нормативне забезпечення, регулювання підприємницької діяльності, система державного контролю, сфера малого підприємництва.

#### АННОТАЦИЯ

Статья посвящена обобщению законодательно-нормативного обеспечения в сфере регулирования предпринимательской деятельности. Рассмотрены особенности формирования законодательных подходов к обеспечению регуляторной политики государства в сфере развития малого предпринимательства. Подчеркнута важность формирования системы государственного контроля, который будет защищать прежде всего интересы предпринимательских структур, не оказывая чрезмерных полномочий органам контроля. Обоснованы преимущества и недостатки отдельных законодательных актов по государственному регулированию сферы малого предпринимательства. Отмечена важность формирования действенного механизма государственного регулирования предпринимательства через формообразующие факторы, реализации государственной поддержки предпринимательства прежде всего на основе институциональных подходов. Разработан механизм государственного регулирования сферы малого предпринимательства.

**Ключевые слова:** законодательно-нормативное обеспечение, регулирование предпринимательской деятельности, система государственного контроля, сфера малого предпринимательства.

#### ANNOTATION

The article is devoted to the generalization of legislative and regulatory support in business regulations. The features of legal approaches in the providing of regulatory policy of the state in the sphere of small business are considered. The importance of the formation the system of government control is emphasized that

will defend first of all interests of business structures, without giving excessive powers to audit. The advantages and disadvantages of certain legislative acts of state regulation of small business are motivated. The importance of forming an effective mechanism of state regulation of business is marked through the formative factors of realization of state support of business primarily based on institutional principles. The mechanism of state regulation of small business is worked out.

**Keywords:** legislative and regulatory support, business regulation, system of state control, small business.

**Постановка проблеми.** Трансформаційні процеси, що відбуваються в соціально-економічному житті України, ставлять нові вимоги до їх державного регулювання. Саморегулюючий ринковий механізм, на який певний час покладалася влада, без ефективного впливу держави в умовах ринкової економіки виявився надієвим. Таким чином, ще раз підтвердилася думка, що ефективне функціонування ринкового механізму неможливе без ефективної державної соціально-економічної політики.

З утвердженням незалежності і суверенності України, розбудовою державності, трансформуванням адміністративно-командної економіки в ринкову постало завдання визначення напрямів діяльності підприємств різних форм власності і форм господарювання, практично нових для вітчизняної практики. Руйнація централізованої системи планування і забезпечення ресурсами, отримання економічної самостійності господарюючих суб'єктів викликали необхідність пошуку нових форм і методів організації виробничої діяльності, напрямів удосконалення управління реформованими підприємствами.

Важливим напрямом упорядкування нормативного регулювання, функціонування суб'єктів малого бізнесу є діяльність державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення виконання законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють взаємовідносини у сфері господарської діяльності, а також

удосконалення правового регулювання господарських і адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання. Реалізація вищезгаданого напряму передбачає впровадження ефективного процесу прийняття, перегляду й оптимізації рішень органів влади та місцевого самоврядування, що мають вплив на розвиток підприємництва, з метою створення сприятливого бізнес-середовища та соціально-економічного розвитку регіонів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У перші роки незалежності України розгорнулися процеси приватизації державного майна. Здійснювалися концептуальні заходи їх реалізації, які передбачали формування багатокладної змішаної соціально-орієнтованої ринкової економіки, створення недержавного сектора економіки, формування нового власника як суб'єкта ринкової економіки. Розвиток процесів приватизації, зміна форм організації й управління виробничо-господарськими об'єктами вимагали розробки нової законодавчої бази і згодом прийняття законів України «Про господарські товариства» (1991 р.), «Про підприємства в Україні» (1991 р.), «Про підприємство» (1991 р.), «Про селянське (фермерське) господарство» (1991 р.), «Про колективне сільськогосподарське підприємство» (1992 р.), «Про державну підтримку малого підприємництва» (2000 р.) та ін. Прийняття вищезгаданих законів, наступних законодавчих актів, Указів Президента та постанов уряду щодо приватизації та реформування економіки сприяли розвитку нових форм організації та управління виробничо-господарськими структурами.

За аналізований період у реалізації заходів так званої малої приватизації і трансформації економіки в Україні утвердилися незворотні процеси формування і становлення бізнесових структур, зокрема малих підприємств. Так, у 2008 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» [1], у 2012 р. набрав чинності Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [2], який визначив правові та економічні засади державної політики у сфері підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва.

Однак нині особливої уваги потребує формування механізму державного регулювання малого підприємництва з урахуванням науково обґрунтованих принципів і підходів до забезпечення ефективного функціонування досліджуваних підприємств.

**Мета статті** полягає в узагальненні законодавчо-нормативного забезпечення розвитку сфери малого підприємництва, а також розробці механізму державного регулювання досліджуваної сфери.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Становлення й ефективне функціонування підприємницьких структур в умовах поглиблення

ринкових відносин є запорукою реалізації стратегії економічного зростання в Україні. При цьому мале підприємництво є важливим складником у стратегічному курсі економічної політики України. Розвиток підприємницької діяльності є одним із важливих чинників функціонування національної економіки. Формування ринкових відносин, підтримка підприємництва потребували створення мережі малих підприємств для створення додаткових робочих місць, насичення ринку товарами і послугами, розширення конкуренції та впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Базою для діяльності малих підприємств в Україні є законодавчі та інші нормативно-правові акти, відповідні норми цивільного, кредитно-фінансового, податкового, адміністративного, трудового та інших сфер чинного законодавства. Офіційно розвиток підприємництва в Україні розпочато з 1 березня 1991 р., коли чинним став Закон України «Про підприємство» прийнятий 7 лютого 1991 р. 9 березня 1993 р. Кабінетом Міністрів України було схвалено Програму державної підтримки підприємництва в Україні, де окреслено підходи до сприяння розвитку малого підприємництва з виокремленням основної мети, зокрема забезпечення реалізації державної політики щодо підтримки і захисту підприємства, створення правових умов його розвитку та формування механізму державного регулювання і координації підприємницької діяльності.

У квітні 1996 р. Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва, в якій задекларовано, що державна політика розвитку малого підприємництва є частиною загальної соціальної та економічної політики України і визначає основні принципи, напрями і форми економічного та адміністративно-правового впливу.

У 1996 р. відбулося конституційне закріплення свободи підприємництва. У ч. 1 ст. 42 Конституції України від 28 червня 1996 р. зазначалося, що «кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом» [3].

У наступні роки були досягнуті певні успіхи у сфері правового забезпечення підприємницької діяльності. Згідно з прийнятими Законом України «Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян» від 13.02.1998, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» від 10.02.1998 та Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.1998, у 1998 р. було введено три нові для України методи спрощеного оподаткування: фіксований податок, спеціальний торговий патент та єдиний податок.

У цьому ж році прийнято укази Президента України «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності»

від 03.02.1998 № 79/98, «Про державну підтримку малого підприємництва» від 12.05.1998 № 456/98 та «Про деякі заходи з регулювання підприємницької діяльності» від 23.07.1998 № 817/98. Прийняття низки законодавчих актів сприяло суттєвому зростанню кількості суб'єктів малого підприємництва. За два роки (1998–1999 рр.) кількість малих підприємств в Україні зросла на 60,9 тис. і на 01.01.2000 становила 197,1 тис. од., або 40 од. в розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення [4, с. 323]. У Закарпатській області за два аналізовані роки кількість діючих підприємств малого бізнесу зросла на 983 од. і становила на 01.01.2000 3 294 од. [5, с. 38].

Певну роль у формуванні і реалізації вищезазначених законодавчих актів, забезпеченні регуляторної політики держави щодо функціонування підприємницьких структур відіграв створений Державний комітет із питань розвитку підприємництва.

У 2000 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» (№ 2063-III, жовтень 2000 р.) та Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [6], яким визначався стан розвитку малого підприємництва та основні чинники впливу, що заважають діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємництва.

Однак незважаючи на низку законодавчих і нормативних актів, активізація розвитку малого підприємництва потребує особливої уваги і підтримки з боку держави. Остання за допомогою економічних важелів (надання субсидій, податкових пільг, кредитів тощо) покликана стимулювати модернізацію технологій, інноваційну діяльність, освоєння нових видів продукції та послуг. Підтримку малого підприємства в Україні на державному рівні здійснюють Кабінет Міністрів України, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, інші центральні органи виконавчої влади. Зазначені структури в межах своєї компетенції встановлюють систему пільг для суб'єктів малого підприємства, запроваджують спрощену систему оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності, здійснюють фінансово-кредитну підтримку малого підприємства тощо.

Крім підтримки, не менш важливим є й контроль діяльності суб'єктів підприємництва з боку держави. Для вдосконалення регулювання відносин між суб'єктами господарювання та органами державного контролю, запровадження чіткої схеми перевірок підприємств у 2007 р. було прийнято Закон «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [7], яким передбачено спрощення процедури контролю, класифікацію підприємств за «групам ризику» для суспільства або навколишнього середовища, оприлюднення Кабміном в мережі Інтернет графіку та переліку пунктів

перевірок до їх початку, що повинно забезпечити прозорість механізму перевірок. Обмежено також терміни планових перевірок без права їх подовження. Для суб'єкту малого бізнесу перевірка не може тривати більше п'яти днів. Також документом забороняється контролюючим органам дублювати функції один одного – кожна інстанція може перевіряти діяльність, документи та зразки продукції підприємства одноразово і лише в межах визначених у плані перевірки питань.

Отже, за цим Законом система державного контролю повинна захищати інтереси передусім підприємств, не надаючи надмірних повноважень органам контролю. Така модернізація системи державного контролю є позитивним явищем, однак не втіленим у життя і донині.

Найновішими нормативно-законодавчими актами у сфері регулювання малого підприємства можна вважати Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» від 22.03.2012 № 4618-VI [2] та нову редакцію Господарського кодексу України від 09.06.2013 [8].

Господарський кодекс України, прийнятий у 2003 р., установлює, відповідно до Конституції України, правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності; визначає майнову основу господарювання; основні зобов'язання господарюючих суб'єктів; загальні засади відповідальності учасників господарських відносин; особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання; основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання; регламентує використання природних ресурсів у сфері господарювання; спеціальні режими господарювання (серед яких – спеціальні (вільні) економічні зони, концесії та території пріоритетного розвитку); зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання.

Нова (поточна) редакція Господарського кодексу України містить оновлену класифікацію суб'єктів малого, середнього та великого підприємства (ч. 3 ст. 55), що поєднала визначення суб'єктів малого підприємства, яке раніше існувало у ст. 1 Закону «Про державну підтримку малого підприємства» [9], із колишньою класифікацією підприємств на малі, середні та великі з ч. 7 ст. 63 ГКУ. Такі зміни в Господарський кодекс внесені Законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємства в Україні» № 4618, в якому (Р. 5 п. 3) чітко визначені суб'єкти мікро-, малого та великого підприємства. Ті ж, що не увійшли до зазначених категорій, віднесені до середніх підприємств. Із числа суб'єктів малого підприємства виділено підкатегорію суб'єктів мікропідприємства. Однак державна підтримка, відповідно до Закону № 4618, надається суб'єктам малого і



середнього підприємництва, які відповідають критеріям, установленим ч. 3 ст. 55 Господарського кодексу України (ст. 12 п. 1). Про жодні переваги господарювання суб'єктів мікропідприємництва не йдеться.

Державна підтримка не може також бути надана суб'єктам малого та середнього бізнесу, які є кредитними, страховими організаціями, інвестиційними фондами, недержавними пенсійними фондами, професійними учасниками ринку цінних паперів, ломбардами. Підтримка не надається нерезидентам України за винятком випадків, передбачених міжнародними договорами. Також відповідно до Закону, без держпідтримки залишаться виробники та реалізатори зброї, алкогольних напоїв та тютюнових виробів, підприємці, які працюють у сфері обміну валют.

Серед основних видів фінансової підтримки держави визначено такі: часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, часткова компенсація лізингових, факторингових платежів і платежів за користування гарантіями, надання гарантій, надання кредитів, у тому числі мікрокредитів для започаткування власної справи.

Законом передбачено позики на придбання і впровадження нових технологій, компенсація витрат на розвиток кооперації, фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій, інші види фінансової підтримки, не заборонені законодавством.

Важливу організаційну місію щодо створення умов для розвитку малого і середнього підприємництва покликані здійснювати місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, до повноважень яких віднесено передусім визначення пріоритетів та видів державної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва з урахуванням загальнодержавних пріоритетів.

Згідно з поправками Президента, із нового Закону вилучено положення про обов'язкове створення органами виконавчої влади консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів із питань розвитку малого та середнього підприємництва, які повинні надавати підтримку підприємцям. Водночас Верховна Рада відмовилася включити до закону статтю, яка зобов'язала б чиновників повідомляти в засобах масової інформації про види державної підтримки та способи її отримання.

Прийняття зазначеного Закону, на думку експертів, не сприяло вирішенню проблемних питань забезпечення ефективного функціонування суб'єктів малого та середнього підприємництва, проте виникли додаткові проблеми до їх поточної та перспективної діяльності. Зокрема, мають місце певні термінологічні проблеми, спричинені Законом № 4618. Нині періодичність подання фінансової звітності до органів ДПС ув'язана, зокрема, з можливістю віднесення платника податків до категорії малих підприємств, а не суб'єктів малого під-

приємництва. Так, п. 46.2 Податкового кодексу України передбачено, що платники податку на прибуток подають разом із відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність (окрім малих підприємств) у порядку, передбаченому для подання податкової декларації. Малі підприємства – платники цього податку, віднесені до таких відповідно до Господарського кодексу України, повинні подавати тільки річну фінансову звітність разом із річною податковою декларацією в порядку, передбаченому для подання податкової декларації [10, с. 36–37]. Таким чином, зазначений Закон мало схожий на реальний інструмент поліпшення умов для ведення бізнесу, якого чекала підприємницька громадськість.

До негативних норм зазначеного Закону відносять значне розпорошення компетенції у сфері підтримки малого і середнього бізнесу серед органів державної влади: реалізацію державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва слід покласти на один державний орган – новостворену Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва;

Оскільки в Законі не чітко визначено умови надання державної підтримки суб'єктам малого і середнього підприємництва, його текст доцільно доповнити статтями, де чітко окреслити механізм його реалізації. Наприклад, щодо компенсації підприємцям відсоткової ставки за кредитами, необхідно визначити, за яких умов можна отримати таку компенсацію, які документи і куди для цього необхідно надати, і т. д.

Економісти-практики зауважують, що Закон є рамковим, визначає основи політики підтримки підприємництва, але як він працюватиме, залежить безпосередньо від того, чи будуть у влади наміри насправді розвивати підприємство [11]. Це законопроект, який передусім декларує політику намірів. Очікувати якихось конкретних наслідків не доводиться, оскільки в ньому не передбачено чіткого механізму реалізації його нормативного забезпечення.

13 лютого 2013 р. Кабінет Міністрів прийняв Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2013 р. Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [12]. Реалізація Розпорядження дасть змогу спростити започаткування підприємницької діяльності, зменшити втручання органів державного нагляду в діяльність суб'єктів малого підприємництва, що сприятиме поліпшенню умов провадження підприємницької діяльності. Заходи покликані розширити доступ суб'єктів малого підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів, залучити широкі верстви населення до отримання знань, необхідних для створення та ведення власної справи, підвищити ефективність діяльності суб'єктів малого підприємництва в регіонах, а також поліпшити інфраструктуру підтримки малого підприємництва.

Законодавче забезпечення розвитку малого підприємництва зумовлюється також законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб підприємців», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», Програмою економічних реформ на 2013–2015 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Відповідно до вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», наприклад, у Закарпатській області здійснюється постійний моніторинг результативності регуляторних актів та перегляд діючих нормативно-правових актів на відповідність їх принципам державної регуляторної політики. У процесі реалізації державної регуляторної політики активізується робота

щодо продовження регуляторної реформи як на обласному, так і на місцевому рівнях, забезпечується прозорість прийнятих управлінських рішень, поліпшується якість аналізу регуляторного впливу до проектів регуляторних актів.

Одним із головних принципів упровадження регуляторної політики в області визначено: забезпечення доступності до процесу підготовки проектів регуляторних актів шляхом залучення громадян, суб'єктів малого підприємництва та їх об'єднань до розроблення та обговорення проектів регуляторних актів.

Для оприлюднення та доступу до нормативно-правових актів, які носять регуляторний характер, створено реєстр діючих регуляторних актів, виданих головою обласної державної адміністрації. Такі ж реєстри регуляторних актів створено у райдержадміністраціях та міськвиконкомках.

Проблеми розвитку малого і середнього підприємництва є важливими в усіх країнах Європи. У рамках європейської Організації економічного співробітництва і розвитку економічної організації (ОЕСР) (*Organisation for*

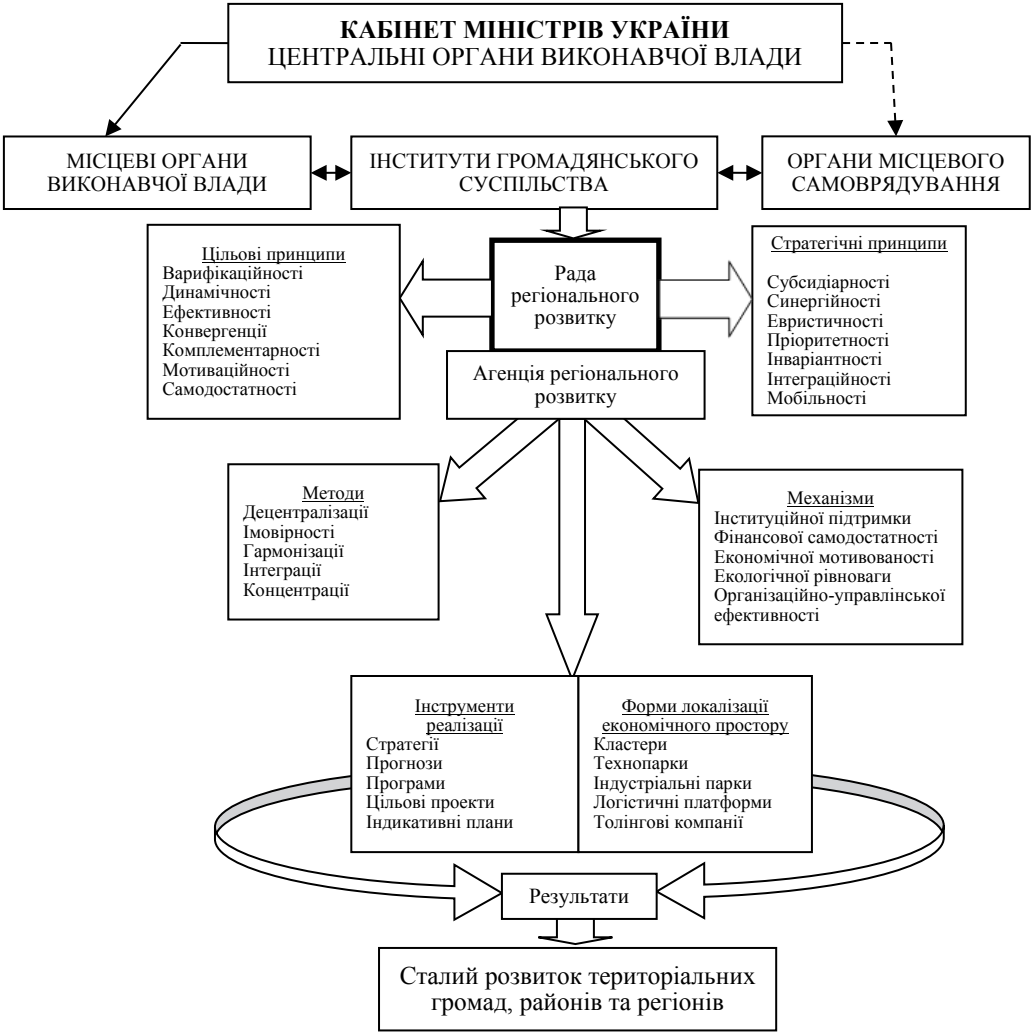


Рис. 1. Механізм державного регулювання сфери малого підприємництва  
Джерело: авторська розробка

*Economic Cooperation and Development – OECD*) діє спеціальна Програма розвитку малого приватного підприємництва та створено Центр розвитку приватного сектора (м. Стамбул, Туреччина). Головні пропозиції цього Центру зі стимулювання розвитку малого підприємництва стосуються: посилення верховенства законів і вдосконалення законодавства; вдосконалення податкової політики на засадах партнерства; розвитку інфраструктури та недержавної мережі громадських організацій; включення сектора у сферу виконання державних замовлень і послуг; фінансової підтримки та стабілізаційних умов; консалтингового та інституційного забезпечення.

В Україні прийнято спеціальну Програму сприяння розвитку підприємництва, основними напрямами якої є [13]: вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності; формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності; активізація фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки; сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва; впровадження регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва.

Серед напрямів упорядкування нормативно-правового регулювання малого підприємництва науковці [14, с. 114; 15, с. 2–8] відзначають реалізацію єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва та забезпечення її системності, стабільності та доцільності, а також оптимізацію адміністративно-правового регулювання економічних відносин та усунення організаційних перешкод започаткування власної справи.

Важливим є формування дієвого механізму державного регулювання підприємництва через формотворчі чинники, реалізація державної підтримки підприємництва передусім на основі інституціональних засад (рис. 1).

Пріоритетними завданнями у цій сфері є забезпечення публічності та прозорості державної регуляторної політики; формування кадрового потенціалу державної служби, що спроможний забезпечити регуляторну діяльність на регіональному рівні; розвиток системи правового захисту діяльності суб'єктів малого підприємництва; забезпечення соціальних гарантій найманих працівників; підвищення ефективності та активізація діяльності громадських об'єднань підприємців.

**Висновки.** Незважаючи на те що відносини у сфері малого підприємництва регулюються значною кількістю законодавчих актів (законами України, указами Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України), в умовах економічних криз цей вид діяльності потребує більшої правової підтримки, що сприяло б подальшому розвитку малого підприємництва як на рівні країни в цілому, так і на рівні окремих її регіонів. Зумовлюється необхідність ухва-

лення низки нових нормативних та інструктивних документів, що врегулюють проблемні питання розвитку малого і мікропідприємництва, функціонування малих і мікропідприємств тощо.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про підприємства в СРСР : Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 04.06.1990 №1529-I [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1529400-90>.
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 3. – Ст. 23.
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
4. Статистичний щорічник України за 1999 рік / Держкомстат України; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Техніка, 2000. – 648 с.
5. Закарпаття, 2000. Статистичний щорічник. – Ужгород, 2001. – 448 с.
6. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : Закон України від 21.12.2000 № 2157-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 7. – Ст. 35.
7. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.
8. Господарський кодекс України від 04.03.2015 // Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 16.01.2003 № 436-IV, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, Ст.144.
9. Про державну підтримку малого підприємництва : Закон України № 2063-III. від 19.10.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 51-52. – Ст. 447.
10. Хмелевський І. Новий Закон про держпідтримку малого та середнього підприємництва / І. Хмелевський // Податки та бухгалтерський облік. – 2012. – № 36–37.
11. Малий і середній бізнес втішили законом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2012/03/23/273716>.
12. Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2013 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р. № 64-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/64-2013-p>.
13. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : Закон України від 21.12.2000 № 2157-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 7. – Ст. 35.
14. Рзаєва Т.Г. Малі підприємства: стан та розвиток нормативно-законодавчої бази / Т.Г. Рзаєва // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 5. – Т. 3. – С. 111–116.
15. Волощук Н.Ю. Государственная регуляторная политика в сфере малого предпринимательства / Н.Ю. Волощук // Администрация, управление и экономика. Варненски Свободен Университет «Черноризец Храбър» Варна. Брой 8, 2015. – С. 2–8 [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://ejournal.vfu.bg/bg/administrationandmanagment.html>.